

ปัญหาข้อกฎหมายในการรับคนพิการเข้าทำงานในหน่วยงานรัฐ¹

ณยศ อยู่พร้อม²

ในปัจจุบันคนพิการอันเป็นบุคคลซึ่งต้องสูญเสียโอกาสในการใช้ชีวิตประจำวันและการร่วมกิจกรรมทางสังคมอย่างบุคคลทั่วไปจากความบกพร่องไม่ว่าทางร่างกาย จิตใจ หรือสติปัญญา ซึ่งบุคคลเหล่านี้สมควรที่จะได้รับความช่วยเหลือเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและความมั่นคงเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป โดยในอดีตก่อนที่จะมีการตรากฎหมายคนพิการขึ้นในประเทศไทยช่วงก่อนปี พ.ศ. 2534 คนพิการถูกมองว่าเป็นภาระของสังคมเป็นคนที่น่าเวทนา ต้องคอยเลี้ยงดูไม่สามารถที่จะดำรงชีพได้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม³จากสังคม รวมถึงการปฏิเสธที่จะจ้างงานจากทั้งภาครัฐและเอกชน ส่งผลให้คนพิการไม่สามารถสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงชีพของตนและครอบครัว ตลอดจนไม่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนให้ดีขึ้นได้ และส่งผลต่อสังคมของประเทศไทยโดยรวมให้ไม่สามารถพัฒนาขึ้นได้

แม้ในช่วงหลังจากปี พ.ศ. 2550 จะได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ซึ่งมีบทบัญญัติในการรับรองสิทธิต่าง ๆ ของคนพิการไว้รวมทั้งการห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการในมาตรา 15 และสิทธิในการมีงานทำของคนพิการในมาตรา 33 ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพใกล้เคียงกับคนทั่วไปมากที่สุด แต่จากการศึกษาพบว่าสถานประกอบการตลอดจนหน่วยงานของรัฐซึ่งมีหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชาติ และควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชนในการปฏิบัติตามกฎหมาย มิได้มีการรับคนพิการเข้าทำงานจนครบถ้วนตามสัดส่วนที่กฎหมายกำหนด ซึ่งการได้เป็นผู้ปฏิบัติงานใน

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่อง ปัญหาข้อกฎหมายในการรับคนพิการเข้าทำงานในหน่วยงานรัฐ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัจจวัฒน์ เรืองกาญจน์กุล และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปวีตร เลิศธรรมเทวี และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริดา โชติมานนท์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และมูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการและศูนย์ศึกษาความพิการเชิงสังคม, รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับคนพิการ. (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2557), หน้า 1-2.

หน่วยงานของรัฐเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงสามารถสร้างรายได้และคุณค่าต่อสังคมได้⁴ เมื่อหน่วยงานของรัฐไม่รับคนพิการเข้าทำงานเป็นผู้ปฏิบัติงานจนครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด ส่งผลให้คนพิการที่สามารถทำงานได้ต้องเสียโอกาสในการประกอบอาชีพเพื่อที่จะหาเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัว ตลอดจนไม่สามารถสร้างคุณค่าให้สังคมผ่านการทำงาน และไม่สามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

จากการศึกษาพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎี ข้อเท็จจริง และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับคนพิการเข้าทำงานในหน่วยงานรัฐ พบว่ามีปัญหาข้อกฎหมายอันเป็นอุปสรรคในการเข้าทำงานของคนพิการในหน่วยงานรัฐ ได้แก่

ปัญหาประการแรก พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ไม่มีสภาพบังคับที่เด็ดขาดต่อหน่วยงานของรัฐ โดยมาตรา 33 ของพระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติแต่เพียงว่าให้หน่วยงานของรัฐรับคนพิการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของตนตามสัดส่วนที่ได้มีการกำหนดในกฎกระทรวง⁵ ซึ่งกำหนดให้ต้องรับคนพิการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติงาน 1 คน ต่อผู้ปฏิบัติงานที่ไม่ใช่คนพิการ 100 คน และทุก ๆ 50 คนที่เกินจาก 100 คน ต้องรับคนพิการเพิ่มขึ้นอีก 1 คน อย่างไรก็ตามแม้หน่วยงานของรัฐมิได้รับคนพิการเข้าทำงานจนครบถ้วนตามที่กฎกระทรวงกำหนด หน่วยงานของรัฐก็เพียงแต่ดำเนินการตามมาตรา 35 โดยการให้สัมปทานแก่คนพิการ อันเป็นการให้ความช่วยเหลือที่เล็กน้อยเมื่อเทียบกับสิ่งที่สถานประกอบการต้องปฏิบัติโดยการส่งเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตามจำนวนที่กำหนด ดังนั้น หน่วยงานของรัฐจึงไม่จำเป็นต้องพยายามที่จะปฏิบัติตามกฎหมายโดยการรับคนพิการเข้าทำงานจนครบถ้วนตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด

จากกรณีที่ได้กล่าวมาข้างต้น เป็นการขัดต่อหลักนิติรัฐ อันเป็นหนึ่งในหลักการสำคัญในการใช้อำนาจของรัฐในรัฐที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีหลักการว่า รัฐพึงใช้อำนาจได้แต่เพียงที่กฎหมายให้อำนาจไว้ และต้องใช้ตามขอบเขต เงื่อนไข วิธีการ และรูปแบบตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น⁶ เพื่อจัดทำบริการสาธารณะ และดำเนินการให้เป็นไปตามแนวนโยบายของรัฐ ดังนั้นเมื่อหน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดจึงเป็นการขัดต่อหลักนิติรัฐ

⁴ อภินันท์ ทรัพย์มาก และ เนตรนภา ไวทยเลิศศักดิ์ (ยาบุชิตะ), “ปัจจัยจูงใจในการเลือกอาชีพรับราชการก่อนและหลังประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 : กรณีศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ,” วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร 11, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2559): 87

⁵ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 (ฉบับอ้างอิงปรับปรุงครั้งที่ 13), พิมพ์ครั้งที่ 14 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, 2560), หน้า 81-85.

⁶ ชาญชัย แสงศักดิ์, คำอธิบายกฎหมายปกครอง, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2563), หน้า 60-61.

เป็นการขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน อันมีหลักการว่ามนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิในชีวิตและทรัพย์สินของตนอย่างเท่าเทียม⁷ ซึ่งการมีงานทำอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปย่อมส่งผลให้คนพิการสามารถมีรายได้อันนำมาซึ่งทรัพย์สินที่จำเป็นต่อการเลี้ยงชีพของตนอันเป็นสิทธิในชีวิตของตน เมื่อหน่วยงานรัฐไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ให้ความช่วยเหลือคนพิการให้ได้รับโอกาสในการมีงานทำอย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไปโดยการให้โควตาในการเข้าทำงานสำหรับคนพิการ โดยเฉพาะยอมเป็นการทำให้คนพิการเสียโอกาสในการทำงานที่จะนำมาซึ่งรายได้ที่จะทำให้คนพิการมีทรัพย์สินในการเลี้ยงชีพของตน ย่อมกระทบต่อสิทธิในชีวิต และสิทธิในทรัพย์สินของคนพิการอันเป็นหนึ่งในสิทธิมนุษยชน

และเป็นการขัดต่อแนวคิดในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ อันเป็นเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ในการส่งเสริมให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยการมีงานทำเป็นหนึ่งในปัจจัยที่จะทำให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้⁸ เนื่องจากการสร้างรายได้ที่ทำให้สามารถเลี้ยงชีพของตนและครอบครัว ตลอดจนสร้างคุณค่าของตนให้กับสังคมที่ตนอยู่ได้ เมื่อหน่วยงานของรัฐไม่รับคนพิการเข้าทำงานจนครบถ้วนตามสัดส่วนที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายย่อมส่งผลให้คนพิการยังคงไม่มีงานทำ ไม่สามารถหารายได้เพื่อเลี้ยงชีพของตนและครอบครัวได้ และกลายเป็นภาระของคนรอบข้างที่ต้องคอยให้ความช่วยเหลือเพื่อดำรงชีพ ตลอดจนเป็นภาระของสังคมที่ตนอยู่ และไม่สามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ ส่งผลให้ไม่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ปัญหาประการที่สอง พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ไม่มีการกำหนดวิธีการที่แน่ชัดในการช่วยเหลือคนพิการที่หลากหลายและเหมาะสม เนื่องจากการที่บุคคลใดจะได้รับการบรรจุแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งใดในหน่วยงานของรัฐนั้น หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการสรรหาและเลือกสรรบุคคลเพื่อบรรจุแต่งตั้งตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 โดยทั่วไปแล้วการสรรหาและเลือกสรรบุคคลเพื่อบรรจุแต่งตั้งเป็นผู้ปฏิบัติงานใช้วิธีการสอบแข่งขันเป็นหลัก⁹ ซึ่งหากตำแหน่งที่จะทำการบรรจุแต่งตั้งเป็นตำแหน่งข้าราชการ ผู้เข้ารับการสรรหาและเลือกสรรต้องผ่านการวัดความรู้ความสามารถทั่วไปของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน และผ่านการสอบแข่งขันเพื่อ

⁷ บรรจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558), หน้า 55.

⁸ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต), พุทธวิธีแก้ปัญหาเพื่อศตวรรษที่ 21, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสหธรรมิก จำกัด, 2536), หน้า 5-6.

⁹ เสมอ กาพักดี, รวมกฎหมาย คำอธิบายรายมาตรา และสรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 [Online], Available URL: <https://stopcorruption.moph.go.th>, 2564 (ตุลาคม, 17).

วัดความรู้ที่ใช้เฉพาะตำแหน่งและความเหมาะสมกับตำแหน่งที่จัดขึ้น โดยหน่วยงานที่ประสงค์จะบรรจุแต่งตั้ง

ซึ่งจากวิธีการที่ได้กล่าวมาในทุกการสอบจะมีการกำหนดรูปแบบ ระเบียบ เงื่อนไข และวิธีการในการสอบ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคในบุคคลทั่วไป เมื่อคนพิการที่มีความบกพร่องจนไม่สามารถใช้ชีวิตประจำวันและร่วมกิจกรรมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ประสงค์จะเข้ารับการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุแต่งตั้งเป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ ระเบียบ หรือข้อบังคับเหล่านั้นอาจส่งผลให้คนพิการไม่สามารถเข้าถึงการสอบแข่งขันอย่างเสมอภาคกับบุคคลทั่วไปได้ อย่างไรก็ตาม ราชบัณฑิตยสถานได้มีมติให้มีการกำหนดให้มีการคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการได้โดยไม่ต้องผ่านการสอบแข่งขัน และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนได้มีมติออกหนังสือเวียนให้หน่วยงานของรัฐสามารถคัดเลือกคนพิการที่มีลักษณะกรณีเดียวกันบรรจุแต่งตั้งเข้ารับราชการได้โดยไม่ต้องผ่านการสอบแข่งขัน แต่วิธีการดังกล่าวได้มีการนำมาใช้ที่น้อยมากและจำกัดเฉพาะคนพิการบางประเภทเท่านั้น จึงไม่สามารถขยายโอกาสได้เพียงพอสำหรับคนพิการที่สามารถทำงานได้ส่วนใหญ่

แม้ได้มีการกำหนดให้มีการให้ความช่วยเหลือคนพิการไว้แต่ก็มิได้กำหนดไว้โดยชัดเจนว่าต้องให้ความช่วยเหลือด้วยวิธีการใด การกำหนดวิธีการช่วยเหลือจึงเป็นดุลพินิจของผู้มีอำนาจในการสอบแข่งขันนั้นว่าจะให้ความช่วยเหลือหรือไม่อย่างไร ซึ่งหากวิธีการช่วยเหลือที่ผู้มีอำนาจได้กำหนดไม่เหมาะสมกับคนพิการบางรายและผู้มีอำนาจปฏิเสธที่จะให้ความช่วยเหลือด้วยวิธีการที่เหมาะสมคนพิการนั้นย่อมต้องเสียสิทธิ์ในการที่จะสอบแข่งขันอย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไปในการสอบครั้งนั้น

ดังนั้น การที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการฯ ไม่ได้มีการกำหนดวิธีการให้ความช่วยเหลือคนพิการที่ชัดเจน มีความหลากหลาย และเหมาะสมเป็นการขัดต่อหลักความเสมอภาค ซึ่งมีหลักการว่าห้ามปฏิบัติต่อคนที่มีสาระสำคัญเหมือนกันแตกต่างกัน และอาจกล่าวได้ว่าห้ามปฏิบัติต่อคนที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันเหมือนกัน¹⁰ โดยคนพิการกับคนทั่วไปถือได้ว่ามีความแตกต่างกันในสาระสำคัญสำหรับการสอบแข่งขันแต่ไม่แตกต่างกันในการประกอบอาชีพ ดังนั้น จึงไม่สามารถปฏิบัติต่อคนพิการเหมือนกับคนทั่วไปในการสอบแข่งขันได้ อีกทั้งคนพิการแต่ละคนมีความต้องการจำเป็นพิเศษที่ต้องการความช่วยเหลือที่แตกต่างกันไปไม่สามารถใช้วิธีการเดียวกันในการให้ความช่วยเหลือคนพิการคนละคนได้ ซึ่งเมื่อคนพิการไม่ได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมกับตนจึงต้องเสียโอกาสในการสอบแข่งขันอย่างเท่าเทียม ดังนั้น การไม่กำหนด

¹⁰ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2543), หน้า 94-96.

วิธีการในการให้ความช่วยเหลือคนพิการให้มีความหลากหลายและเหมาะสมกับคนพิการ จึงเป็นการปฏิบัติต่อคนที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันเหมือนกันจึงขัดต่อหลักความเสมอภาค

ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน เนื่องจากการไม่กำหนดวิธีการให้ความช่วยเหลือคนพิการที่หลากหลายและเหมาะสมจนเป็นเหตุให้คนพิการไม่ได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมกับตนส่งผลให้ต้องเสียสิทธิในการที่จะสอบแข่งขันกับคนทั่วไปอย่างเท่าเทียม ย่อมเป็นการกระทบกระเทือนถึงสิทธิในเสรีภาพอันเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของคนพิการที่จะเลือกประกอบอาชีพที่ตนต้องการ มีความถนัด และมีความมั่นคงเพียงพอที่จะเลี้ยงชีพของตนได้ และขัดต่อแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เนื่องจากการไม่ให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมกับคนพิการย่อมส่งผลให้คนพิการต้องเสียสิทธิในการสอบแข่งขันกับบุคคลทั่วไปได้อย่างเท่าเทียมต้องเสียเปรียบเกินสมควรจากความพิการของตนและการไม่ได้รับความช่วยเหลือ จนไม่สามารถประกอบอาชีพเป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐเพื่อให้ตนมีรายได้ที่มั่นคงเพียงพอจะเลี้ยงชีพของตนและครอบครัว ตลอดจนสร้างคุณค่าให้กับสังคม และไม่สามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้

และปัญหาประการสุดท้าย พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจในการช่วยเหลือคนพิการ ในมาตรา 15 พระราชบัญญัตินี้กล่าวว่าได้บัญญัติห้ามมิให้เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งความพิการ¹¹ ซึ่งการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ได้แก่ การปฏิบัติต่อคนที่มีสาระสำคัญเหมือนกันแตกต่างกัน เพื่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำหรือความได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างบุคคล¹² แต่ไม่ได้มีการบัญญัติไว้ว่าการปฏิบัติต่อคนพิการให้แตกต่างจากคนทั่วไปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำให้คนพิการได้รับสิทธิที่ใกล้เคียงกับคนทั่วไปเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ ดังนี้ จึงส่งผลให้ผู้ที่มิอำนาจในการให้ความช่วยเหลือคนพิการในการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุแต่งตั้งเป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐไม่กล้าที่จะให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการเนื่องจากเกรงว่าสิ่งที่ตนทำลงไปจะทำให้คนพิการได้เปรียบคนทั่วไปเพราะการปฏิบัติที่แตกต่างของตน และกลายเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

การดังกล่าวเป็นการขัดต่อหลักความเสมอภาค เนื่องจากการปฏิบัติต่อคนพิการ ซึ่งมีความบกพร่องอันเป็นความแตกต่างที่เป็นสาระสำคัญในการสอบแข่งขันจากบุคคลทั่วไปเหมือนกับบุคคลทั่วไป อีกทั้งยังไม่ปฏิบัติต่อคนพิการให้แตกต่างจากบุคคลทั่วไปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการสอบ จึงเป็นการขัดต่อหลักการห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมอีกประการหนึ่ง นอกจากนี้การดังกล่าวยังส่งผลให้คนพิการต้องเสียสิทธิที่จะ

¹¹ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เรื่องเดิม หน้า 19-26.

¹² บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักกฎหมายมหาชน หลักนิติธรรม/หลักนิติรัฐ ในฐานะ “เกณฑ์” จำกัดอำนาจรัฐ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561), หน้า 106-109.

สอบแข่งขันกับบุคคลทั่วไปได้อย่างเท่าเทียมจนไม่สามารถทำคะแนนสอบได้ดีพอที่จะได้รับการบรรจุแต่งตั้งเข้าทำงานในหน่วยงานของรัฐ ทั้งที่อาจมีความรู้ความสามารถสูงกว่าบุคคลทั่วไปที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้ง ข้อมเป็นการเสียโอกาสในการที่จะประกอบอาชีพที่มีรายได้มั่นคง เพียงพอที่จะสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ เป็นการขัดต่อแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และยังขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนในประเด็นของสิทธิในเสรีภาพที่จะประกอบอาชีพตามที่ตนมีความสนใจ มีความถนัด และมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพเช่นว่านั้น

จากการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นทำให้ได้ทราบถึงปัญหาที่เป็นอุปสรรคทำให้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ไม่สามารถใช้บังคับให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการได้ ดังนั้น ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัตินี้ดังต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการไม่มีสภาพบังคับที่เด็ดขาดต่อหน่วยงานของรัฐ เสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตราใหม่ในพระราชบัญญัตินี้ดังต่อไปนี้ เป็นการกำหนดสภาพบังคับที่เด็ดขาดต่อหน่วยงานของรัฐ โดยมีเนื้อหากล่าวให้หน่วยงานของรัฐที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายไม่รับคนพิการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติงานจนครบถ้วนตามจำนวนที่กำหนดต้องถูกลงโทษโดยการตัดงบประมาณ ในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อส่งเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในอัตรา 1.5 เท่าของที่สถานประกอบการต้องส่ง เว้นแต่จะมีเหตุอันควรที่จะสามารถยกขึ้นกล่าวอ้างได้ว่าไม่สามารถปฏิบัติตามที่กำหนดได้

หน่วยงานของรัฐต้องรายงานผลการสำรวจสถานการณ์คนพิการในหน่วยงานของตนตลอดจนผลการดำเนินงานในการสรรหาและเลือกสรรคนพิการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของตนต่อผู้บริหารระดับกระทรวงเพื่อรายงานต่อหน่วยงานที่มีอำนาจในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณตามวงรอบทุกปีเพื่อให้พิจารณาจัดสรรงบประมาณไว้ในปีงบประมาณถัดไป ซึ่งหากไม่สามารถปฏิบัติตามกฎหมายต้องมีการรายงานเหตุผลประกอบทุกกรณีว่าไม่สามารถปฏิบัติตามได้เพราะเหตุใดเพื่อประกอบการพิจารณางบประมาณด้วย หากหน่วยงานของรัฐใดสามารถปฏิบัติตามได้ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดให้มีการพิจารณางบประมาณหรือให้เงินสนับสนุนแก่หน่วยงานนั้นเพื่อให้ความช่วยเหลือคนพิการในหน่วยงานของตนตลอดจนพัฒนาทรัพยากรบุคคลภายในหน่วยงานตามความเหมาะสมและสัดส่วนของคนพิการที่รับเข้าเป็นผู้ปฏิบัติงานต่อไป

ประเด็นปัญหาพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ไม่มีการกำหนดวิธีการที่แน่ชัดในการช่วยเหลือคนพิการที่หลากหลายและเหมาะสม เสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ

ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 33 โดยเพิ่มวรรคท้ายว่า “ในกรณีที่มีคนพิการเข้ารับการสรรหาและเลือกสรรเพื่อเป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐในการสรรหาและเลือกสรรร่วมกับบุคคลทั่วไปหน่วยงานของรัฐต้องให้ความช่วยเหลือคนพิการตามที่ได้มีการกำหนดไว้ในกฎกระทรวง”

และทำการตรากฎกระทรวงที่กำหนดวิธีการให้ความช่วยเหลือคนพิการเช่นว่านั้นไว้ให้มีความหลากหลายและเหมาะสมกับคนพิการ เช่น “ข้อ 1 กรณีคนพิการทางสายตาให้มีการจัดทำข้อสอบที่เป็นอักษรเบรลล์ ข้อสอบที่เป็นตัวอักษรขนาดใหญ่ จัดให้มีคนช่วยอ่านข้อสอบและช่วยเขียนคำตอบลงในกระดาษคำตอบ จัดให้มีโปรแกรมและคอมพิวเตอร์ในการช่วยอ่านสำหรับคนพิการทางสายตาและช่วยในการตอบข้อสอบ และการจัดให้มีอุปกรณ์ช่วยอ่านประเภท CCTV” เป็นต้น โดยหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานต้องถือปฏิบัติตามกฎกระทรวงดังกล่าวเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการให้ความช่วยเหลือคนพิการ และหากหน่วยงานใดไม่ปฏิบัติตามจะต้องถูกลงโทษตามมาตรการต่าง ๆ ต่อไป

และประเด็นปัญหาพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจในการช่วยเหลือคนพิการเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา 15 ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยเพิ่มวรรคท้ายว่า “การเลือกปฏิบัติเพื่อให้คนพิการได้รับสิทธิหรือเพื่อให้สามารถกระทำการอื่นใดได้อย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไปไม่ใช่การเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม การเลือกปฏิบัติที่มีใช้การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมสามารถกระทำได้” เพื่อเป็นการรับรองให้ผู้ที่มิอำนาจที่สามารถให้ความช่วยเหลือคนพิการสามารถที่จะตัดสินใจให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการได้โดยไม่ต้องกลัวว่าตนจะมีความผิดแต่อย่างใด

ซึ่งหากได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ตามที่ได้เสนอแนะไปข้างต้นย่อมส่งผลให้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย นำมาซึ่งการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการได้อย่างแท้จริง ขยายโอกาสและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพให้กับประเทศชาติ นำมาซึ่งความเจริญของชาติอย่างมั่นคงสืบไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 (ฉบับอ้างอิงปรับปรุงครั้งที่ 13). พิมพ์ครั้งที่ 14 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, 2560.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. คำอธิบายกฎหมายปกครอง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2563.
- บรรจิด สิงคะเนติ. หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.
- บรรจิด สิงคะเนติ. หลักกฎหมายมหาชน หลักนิติธรรม/หลักนิติรัฐ ในฐานะ “เกณฑ์” จำกัดอำนาจรัฐ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2543.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). พุทธวิธีแก้ปัญหาเพื่อศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, 2536.
- เสมอ กาฬาคดี. รวมกฎหมาย คำอธิบายรายมาตรา และสรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 [Online]. Available URL: <https://stopcorruption.moph.go.th>, 2564 (ตุลาคม, 17).
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และมูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการและศูนย์ศึกษาความพิการเชิงสังคม. รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับคนพิการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2557.
- อภิณัฐ ทรัพย์มาก และ เนตรนภา ไวทยเลิศศักดิ์ (ยาบุชิตะ). “ปัจจัยจูงใจในการเลือกอาชีพรับราชการก่อนและหลังประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 : กรณีศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.” วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร 11, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2559): 87